رهنما

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

۶۰

ارتباط نیکو زیر یک سقف

علی نقی الفقیهی

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ۶۰ (ارتباط نیکو زیر یک سقف)

نویسنده:

علی نقی فقیهی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ---- ۵

رهنما۶۰ (ارتباط نیکو زیر یک سقف) ---- ۷

مشخصات کتاب ---- ۷

اشاره ---- ۸

پرسش ها ---- ۱۱

۱. درآمد ---- ۱۳

۲. مفهوم ارتباط ---- ۱۵

۳. زمینهٔ ارتباط ---- ۱۷

۴. انواع روابط ---- ۲۱

مقدمه ---- ۲۱

۱.۴. روابط سالم و سازنده ---- ۲۲

۲.۴. روابط ناسالم و مخرب ---- ۲۳

۵. روابط کلامی و غیرکلامی ---- ۲۵

مقدمه ---- ۲۵

۱.۵. ارتباط نیکوی کلامی ---- ۲۷

اشاره ---- ۲۷

۱.۱.۵. نشانه های ارتباط نیکوی کلامی ---- ۳۰

۲.۱.۵. زمینه های راهبردی در روابط نیکوی کلامی ---- ۳۴

اشاره ---- ۳۴

۱،۲،۱،۵. هدفمندبودن ---- ۳۴

۲،۲،۱،۵. شناخت کامل موقعیت کلامی ---- ۳۶

۳،۲،۱،۵. کلام محبت آمیز ---- ۳۷

۲.۵. روابط نیکوی غیرکلامی ---- ۳۷

اشاره ---- ۳۷

۵،۲،۱. احترام متقابل ---- ۳۸
مقدمه ---- ۳۸
۵،۲،۱،۱. خواندن همسر به نام مناسب و شایستهٔ شأن او ---- ۴۰
۵،۲،۱،۲. سلام کردن هنگام ورود به منزل ---- ۴۱
۵،۲،۱،۳. استقبال از همسر و بدرقهٔ او ---- ۴۲
۵،۲،۲. دیدن مسائل از دیدگاه همسر ---- ۴۳
۵،۲،۳. شناخت نیازهای همسر ---- ۴۵
۵،۲،۴. همسویی بینش ها و باورهای مذهبی ---- ۴۹
۵،۲،۵. هماهنگی دیدگاه های سیاسی و فرهنگی و اجتماعی ---- ۵۰
۵،۲،۶. همانندسازی زن و شوهر با یکدیگر ---- ۵۳
۵،۲،۷. بیان احساسات درگفت وگوهای متقابل ---- ۵۴
۵،۲،۸. ارضای نیاز جنسی ---- ۵۵
۵،۲،۹. مهارت در حل مشکلات ---- ۵۶
۵،۲،۱۰. کمک گرفتن از مراکز و افراد باتجربه و خیرخواه ---- ۵۷
۵،۲،۱۱. هماهنگ کردن خود با اوضاع واحوال زندگی ---- ۵۹
۵،۲،۱۲. شناخت حقوق متقابل ---- ۵۹
۵،۲،۱۳. تقسیم کار در خانه، براساس ارتباط عاطفی ---- ۶۰
۵،۲،۱۴. تنظیم رابطهٔ صحیح میان خانواده های همسران ---- ۶۴
برای مطالعه بیشتر ---- ۶۶
درباره مرکز ---- ۶۷

رهنما۶۰ (ارتباط نیکو زیر یک سقف)

مشخصات کتاب

سرشناسه : فقیهی، علی نقی،۱۳۳۵ -

عنوان و نام پدیدآور : ارتباط نیکو زیر یک سقف/ نویسنده علی نقی فقیهی؛ به سفارش آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی،۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۶۰ص.؛۱۱×۱۷س م.

فروست : رهنما؛۶۰.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۵۲-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : زناشویی -- ارتباط

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره : HQ۷۴۳/ف۷۴الف۴ ۱۳۹۱

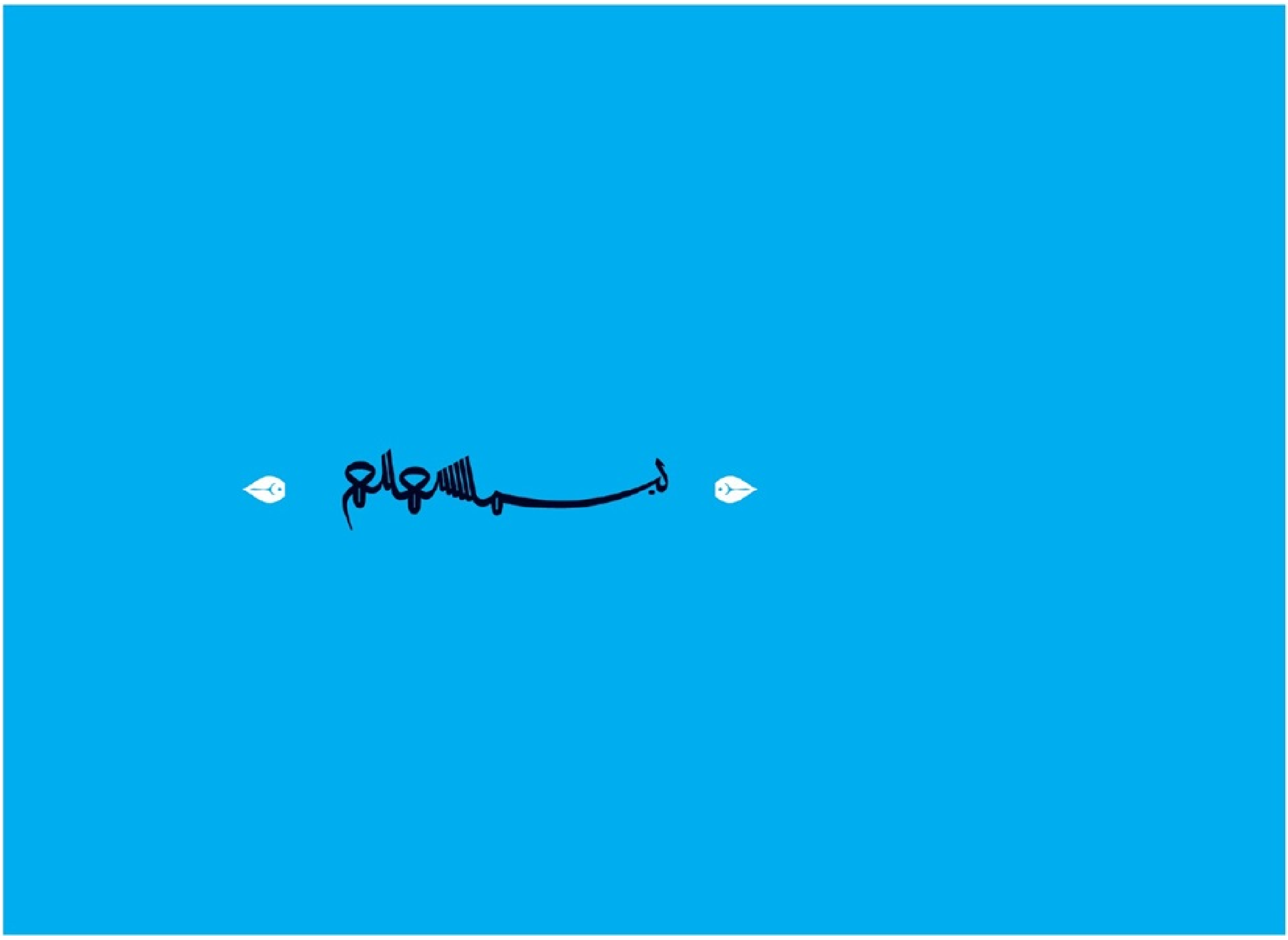
رده بندی دیویی : ۳۰۶/۸۱

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۲۸۳۹۴

ص:۱

اشاره

تصویر

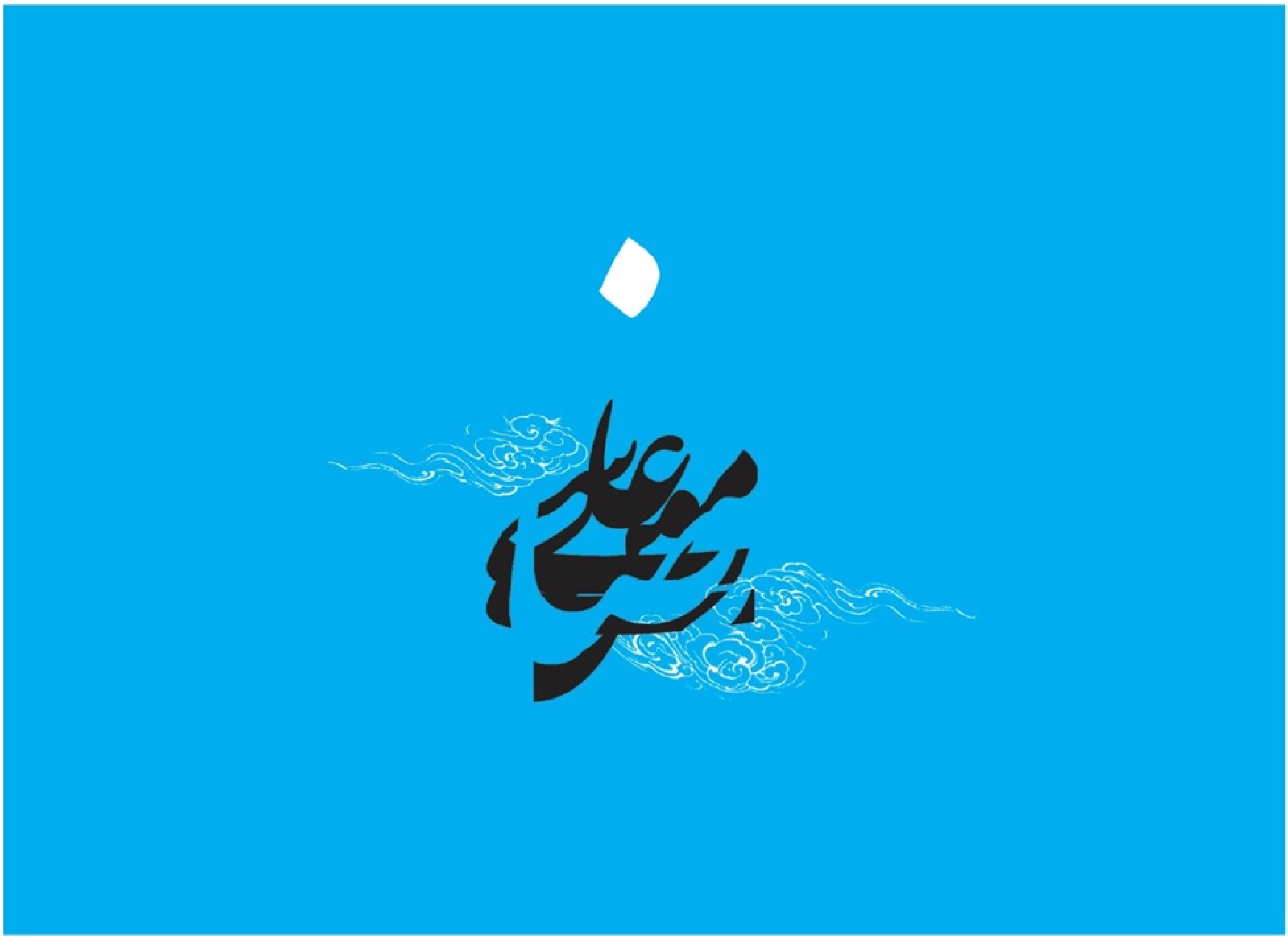
ص:۲

تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **رهنما** گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

تصویر

پرسش ها

ارتباط نیکو زیر یک سقف

این نوشتار را برای پاسخ گویی به دغدغه های زیر سامان داده ایم:

؟ رابطهٔ سالم زن و شوهری چیست و چگونه از رابطهٔ ناسالم متمایز می شود؟

؟ ارتباط نیکوی کلامی چه نشانه ها و راهکارهای کاربردی دارد؟

؟ بین خود و همسرمان، چگونه ارتباط نیکوی غیرکلامی برقرار سازیم و آن را عمق ببخشیم؟

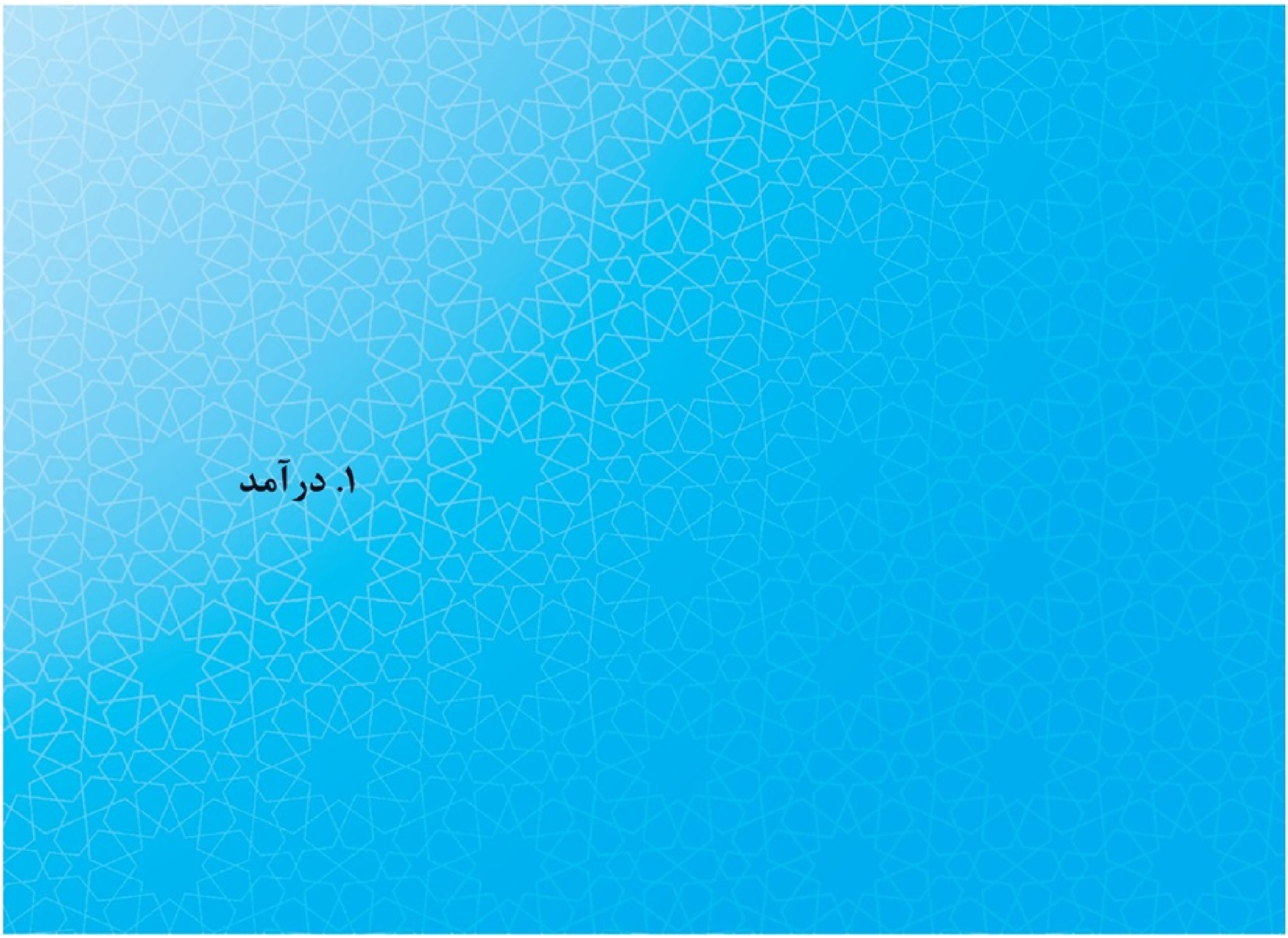
ص:۵

تصویر

۱. درآمد

تصویر

ص:۷

خانواده با پیمان ازدواج پایه گذاری می شود. این ازدواج ستون اصلی و حیاتی ترین نهاد اجتماعی، یعنی خانواده، را تشکیل می دهد. هرقدر روابط میان همسران بهتر و سالم تر و پُرجاذبه تر باشد، زندگی شیرین تر و باصفا تر می شود و فرزندانِ بانشاط و موفقی تربیت می شوند. سلامت، استحکام و اقتدارِ عاطفی و

منطقی خانواده در گرو برخورداری اعضا از بصیرت و بینش اجتماعی و کسب آگاهی های لازم درجهت سازندگی و پیشگیری از درگیری ها و تضادها و کج روی هاست. بی تردید، خانواده های لجام گسیخته و متزلزل، جامعه ای متزلزل پدید می آورند که در آن، نشانی از روابط سالم یافت نمی شوند، میزان طلاق روزبه روز افزایش می یابد و به ازهم پاشیدن نظام خانواده می انجامد.

متأسفانه بخشی از زنان و مردان، در برقراریِ رابطهٔ سالم، هنر زن بودن و مرد بودن را نمی دانند؛ یعنی مهارت ادارهٔ خانواده را یاد نگرفته اند. امروزه، میانگین زمان برقراری ارتباط کلامی بین همسران بسیار ناچیز است و همین امر، سبب سردی فضای خانواده ها شده است.

این نوشتار راهکارهای مؤثر برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده را بررسی می کند.

ص:۸

۲. مفهوم ارتباط

تصویر

ص:۹

ارتباط عبارت است از فراهم سازی زمینه برای انتقال اطلاعات، فهم آن ها و بهره برداری از مفاهیم مشترکی که به صورت های کلامی و فراکلامی بین دو یا چند فرد پدید می آید. به عبارت دیگر، ارتباط عامل تبادل اطلاعات و معنا بخشی به آن هاست. همچنین، انگاره ای برای سنجش افراد و وسیله ای برای تغییر رفتار محسوب می شود.

در ارتباط، مسائلی مانند هم زیستی، مجاورت، فعالیت، زبان، وضع ظاهری، قوم وخویشی، علم و مذهب دخالت دارد. اصولاً ارتباطات آدمی را می توان فرایند انتقال یا مبادلهٔ اطلاعات تفسیر کرد که یکی از نیازهای اساسی و مهم وجود انسان هاست. تجربه نشان داده است که انسان ها زمانی که از هرگونه ارتباطی محروم می شوند، به سرعت افسرده شده و چه بسا به مشکلات روانی مبتلا می شوند.

ص:۱۰

۳. زمینهٔ ارتباط

تصویر

زمینه هـای ارتبـاطی اشـخاص، در گـذر زنـدگی شـان به وجود می آیـد و بر تمـام روابـط آنان تأثیر می گـذارد. ارتباط در خانوادۀ پـدری از فرهنـگ، جنسیت، چگونگی برقراری رابطه بـا دیگران و تجربه هـای روابـط صـمیمانۀ پیشـین سرچشـمه می گیرد. اینکه تفاوت در زمینه های ارتبـاطی به ایجـاد رابطـۀ بهتر کمک می کنـد یا از کیفیت آن می کاهـد، بسـتگی به آگاهی طرفین دارد. هنگامی که از زمینـۀ ارتباطی همسـر خودمان آگاهی نداریم، به اشتباه تصور می کنیم که زمینه ای همانند ما دارد؛ ولی این تصور ما، چه بسا مشکل ساز می شود.(۱)

در رابطـۀ صـمیمانه، یکی از تفاوت های رایـج در زمینـۀ ارتباط، جنسـیت است. برای نمونه، بسـیاری از زوج ها نمی داننـد که زن و مرد از دو شیوۀ ارتباطی متفاوت استفاده می کنند: بیشترِ مردها بر این باورند که وقتی کسی مشکلش را برای آنان مطرح می کند، انتظار برطرف شدن

ص:۱۲

۱- . فرانک فینچام و دیگران، رابطۀ همسران، ترجمۀ مهدی قرچه داغی، ص۴۷.

آن را دارد و به همین دلیل، بی درنگ راه حلی برای مشکل ارائه می دهند؛ ولی، بیشترِ زن ها بر این باورند که درمیان گذاشتن مشکلات خود با دیگران، حتی اگر مشکل آنان را حل نکند، راهی برای پیوندجویی و رسیدن به احساس حمایت است.

بی توجهی به این موضوع، در اغلب مواقع، سبب ایجاد ناراحتی می شود: زن از مشکلاتش شکایت می کند و مرد راه حل نشان می دهد. در این موقعیت، هرگز عجیب نیست اگر زن احساس کند که همسرش به سخنان او گوش نمی دهد و مرد هم به این نتیجه برسد که همسرش تنها قصد شکایت دارد، زیرا هرگز به راه حل های پیشنهادیِ او اهمیت نمی دهد. زوجِ آگاه از تفاوت زمینه های ارتباطی زن و مرد، گرفتار این برداشت نادرست از ارتباط نمی شوند؛ زیرا هر دو از منظور دیگری آگاه اند.(۱)

ص:۱۳

۱- . رضا فرهادیان، تربیت برتر، ص۳۲.

تصویر

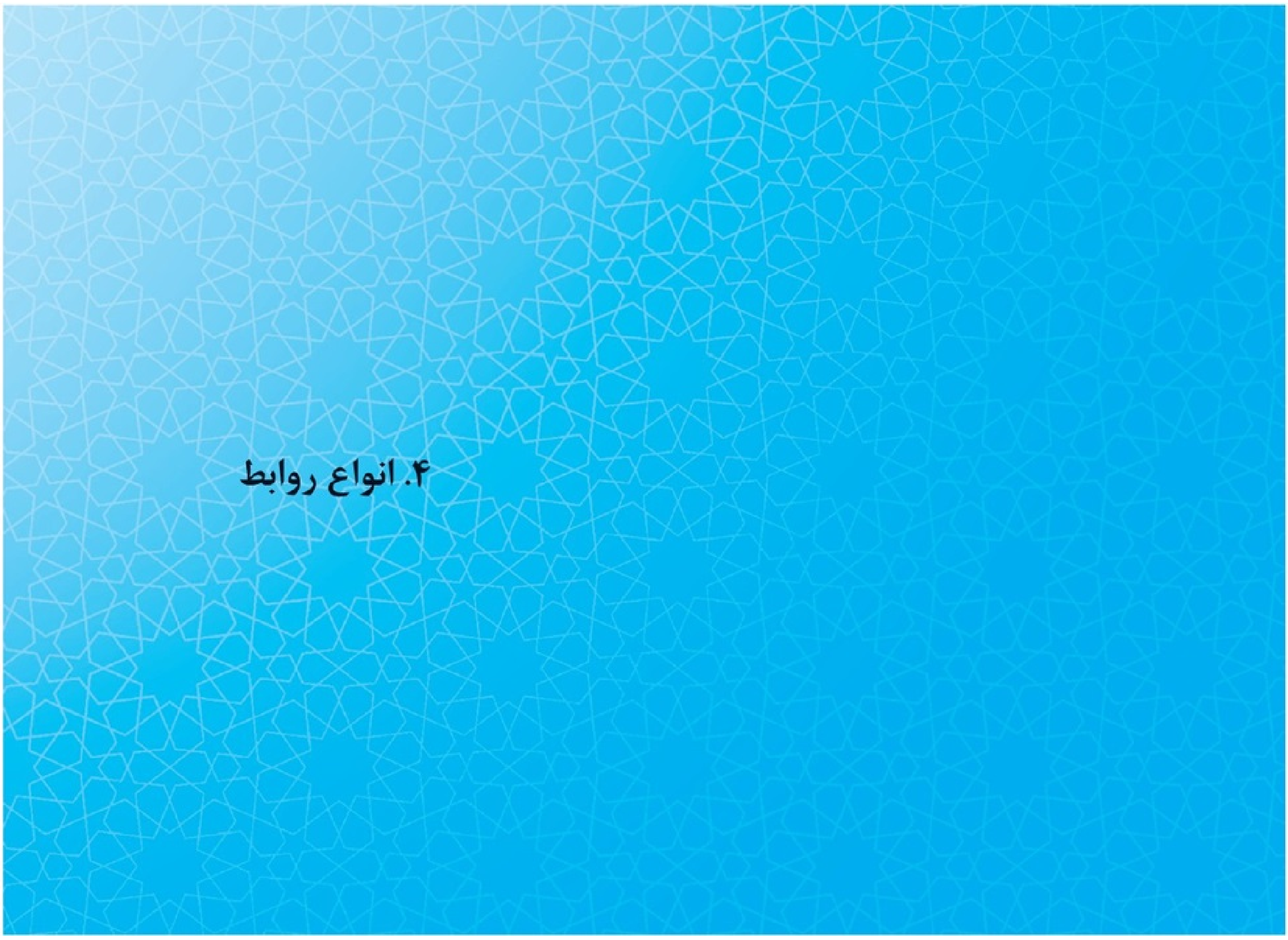

ص:۱۴

۴. انواع روابط

مقدمه

تصویر

ص:۱۵

روابط متقابل زن و مرد را می توان به دو نوعِ روابط سالم و سازنده و روابط ناسالم و مخرب تقسیم کرد:

۱.۴. روابط سالم و سازنده

در روابط سالم و سازنـده، طرفین در مبادلـهٔ اطلاعات و احساسات، در فضایی مناسب مشارکت می کنند، با یکدیگر هماهنگی دارند و در این ارتبـاط هر دو ارزش بسـزایی برای خود درنظر می گیرنـد؛ همـان طور که برای دیگری ارزش قائـل انـد. براین اسـاس، در برخوردهـا و ارتباط هایشان با دیگری، بر پایـهٔ برداشت خود از او رفتار می کنند: اگر همسـر را موجودی باشخصـیت و باعزت بدانند، می کوشـند کرامت را در او تقویت کنند و اگر او را دارای کرامت

ص:۱۶

نفس ندانند، او را تحقیر می کنند.(۱)

از دیدگاه اسلام، ارتباطی سازنده و سالم است که بر پایهٔ تکریم شخصیت و عزت نفس و احترام متقابل افراد انسانی استوار باشد و این، ناشی از آن است که خود نیز از کرامت برخوردار باشد. این روابط، افراد را دربرابر انحراف ها و ناسازگاری ها و تنش ها ایمن می کند؛ چنان که امیرمؤمنان، علی علیه السلام می فرمایند: «کسی که از کرامت نفس برخوردار باشد، هواهای نفسانی در نظرش خوار و ناچیز است.»(۲)

۲.۴. روابط ناسالم و مخرب

اساس روابط مخرب و ناسالم، تحقیر شخصیت طرفین است. در چنین روابطی، تفهیم و

ص:۱۷

۱- . همان، ص۴۹.

۲- . غررالحکم، ص۶۶۹.

تفاهم، دشوار می شود و ارتباط، بیشتر فیزیکی است تا قلبی و احساسی. هریک از دو طرف در لاکِ خود فرو رفته اند و برای حلّ معضلات خود تلاش می کنند. در این حالت، ارتباط همسران با یکدیگر، روبه ضعف می نهد و گفت وگو، گاه یک سویه و بسته می شود.

روابطی که براساس ارزشمندی همسر نباشد، مخرب است؛ زیرا همسران، یا یکی از آنان، آمادگی پذیرش نظرهای دیگری را ندارند و همین نپذیرفتن، به ازمیان رفتن درک و تفاهم می انجامد و سرانجام، ناسازگاری را در پی خواهد داشت. گاهی این تعارض ها موجب درگیری های لفظی شدید، اضطراب، افسردگی، پرخاشگری و دیگر اختلال های حاد روانی می شود.(۱)

ص:۱۸

۱- . رضا فرهادیان، شخصیت برتر، ص۲۳.

۵. روابط کلامی و غیرکلامی

مقدمه

تصویر

ص:۱۹

تصویر

ص:۲۰

روابط سالم و سازندهٔ زن و مرد را ازجهت دیگر می توان به دو نوعِ روابط نیکوی کلامی و روابط نیکوی غیرکلامی تقسیم کرد:

۵.۱. ارتباط نیکوی کلامی

اشاره

ازجمله انواع ارتباطات، ارتباط نیکوی کلامی است. در این نوع ارتباط، ما با زبانی سروکار داریم که می تواند معانی و مفاهیم و منظورمان را انتقال دهد. این زبانی باید بتواند با کمک حامل ها و شیوه های بیان آن ها، موضوعی را از شخصی به شخص دیگر انتقال دهد و در این نقل و انتقال، تصورِ شنونده از وقایع همانند گوینده باشد. بیشتر مشاجرات همسران از فقر ارتباط نیکوی کلامی و ناتوانی در رساندن مفهوم و منظور خویشتن ناشی می شود.

تحقیقات نشان می دهد که بین همسران، هرچه ارتباط کلامی و پیوند عاطفی بیشتر و نیکوتر باشد، روابط آنان سالم تر و مستحکم تر است. در زندگیِ سالم و عاطفی، زن و شوهر

باید از هر فرصتی برای ایجاد فضای محبت آمیز و محرمانه و صمیمانهٔ ارتباط کلامی و عاطفی استفاده کنند. برای این منظور، لازم است برای ایجاد فضایی تلاش شود که در آن، همسران به یکدیگر اعتماد دارند و می توانند آزادانه، چه در خلوت و چه در پیش دیگران، با هم ارتباط کلامی مناسب برقرار کنند و نگرانی ها، علاقه ها، خواسته ها، احساسات و مسائل خود را با یکدیگر درمیان بگذارند.

راغب اصفهانی می نویسد که کلام را کلام گفته اند، از آن جهت که تأثیر دارد و دلالت بر چیزی می کند. کلام نیکو همان کلامی است که آثار نیکو دارد و از این جهت طیب است؛ همان طور که در قرآن آمده است: «إِلَیهِ یصْعَدُ الْکلِمُ الطَّیب»(۱) این آیه ها نیز به آثار مطلوب کلام نیکو و آثار نامطلوب کلام غیرنیکو اشاره می کنند: «أَ لَم تَرَ کیفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا کلِمَةً طَیبَةً کشَجَرَةٍ طَیبَةٍ أَصْلُها

ص:۲۲

۱- . فاطر، ۱۰.

ثـابِتٌ وَ فَرْعُهـا فِى السَّمـاءِ...» (= آیا ندیـدی خـدا چگونه مَثَل زده: سـخنی پاک مانند درختی پاک است که ریشه اش اسـتوار و شاخه اش در آسمان است؟)(۱) «وَ مَثَلُ كلِمَهٍ خَبيثَهٍ كشَجَرَهٍ خَبيثَهٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ ما لَها مِنْ قَرارٍ» (= و مَثَلِ سـخنی ناپاک، چون درختی ناپاک است که از روی زمین کنـده شده است و قراری ندارد.)(۲) «يثَبِّتُ اللَّهُ الَّذينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَياهِ الـدُّنْيا وَ فِى الْآخِرَهِ وَ يضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمينَ وَ يفْعَلُ اللَّهُ ما يشاءُ» (= خدا کسانی را که ایمان آورده اند، در زندگی دنیا و در آخرت، با سخن استوار ثابت

می گرداند و ستمگران را بیراه می گذارد و خدا هرچه بخواهد انجام می دهد.)(۳)

۱- . ابراهیم، ۲۴.

۲- . ابراهیم، ۲۶.

۳- . ابراهیم، ۲۷.

۱.۱.۵. نشانه های ارتباط نیکوی کلامی

در ارتباط نیکوی کلامی، همسران به امور زیر می پردازند:

در گفت وگو، زن و شوهر با احترام با یکدیگر صحبت می کنند و بر یک موضوع تمرکز کرده و شفاف و صریح مسئلهٔ مدنظر را مطرح می کنند. نیز، هرکدام با علاقه به تمام حرف های همسر گوش می دهند و به هنگام گفت وگو به کار دیگری مشغول نمی شوند. هنگامی که از دیگری خواسته ای دارند یا می خواهند او از کاری دست بکشد، بدون لحن انتقادی، وی را راهنمایی و ارشاد می کنند. اگر لازم باشد که انتقادهایی مطرح کنند، قبل از بیان مخالفت ها و انتقادها، از همسر خود تعریف و تمجید می کنند تا به او احساس قدرت و شوکت دهند و آنگاه، با بیان موافقت با ایده ها و کلمات وی، زمینهٔ روانی را برای انتقادهای سازنده و پیش برنده فراهم می سازند.

این افراد، در غذا و آب و میوه و... همسر را بر خویش مقدم می دارند. با تعابیر عاطفی و

ص:۲۴

محترمانه همدیگر را صدا می کنند. برای زحمات و خدمات همسرشان ارزش قائل می شوند و از یکدیگر حق شناسی و قدردانی می کنند. هر کلامی را با خوش خُلقی و لبخنـد همراه می سازنـد. آنان، از شـیوه های خطابی و سـخنانی پرهیز می کنند که روابط عاطفی را با مخاطره روبه رو می کنـد. مصـادیق این سـخنان از این قرار است: کلام بی معنا و لغو و بیهوده، عبارت های ضـدّ ارزشـی، لحن ناخوشا ینـد، سـخن همراه با عصبانیت، قطع کردن کلام همسر به هنگـام صـحبت، برچسب زدن (ماننـد گفتنِ شـلخته، خودخواه، بی ملاحظه، لـج بـاز)، زیرِ سؤال بردن، استفادهٔ زیاد از کلمهٔ چرا، بی تناسب و طعنه آمیز سخن گفتن و بیان جمله های منفی مانند «از چهره ات خوشم نمی آید».

آموزه های دینی ما رهنمودهای ارزنده ای در این باب ارائه کرده اند: «اقوی الاسباب... أن لا یتکلم بکلام لغو.»(۱)

ص:۲۵

۱- . بحار، ج۷۶، ص۳۱۹.

همچنین، «هیچ یک از شما نباید دربارهٔ چیزی سخن بگوید که به او ارتباطی ندارد.»(۱)در حدیث دیگری آمده است: «کفی بالمرء عیباً... ان یتکلم بکلام لا یعنیه»(۲)

در دیدگاه اسلامی، ارتباط کلامی زن و شوهر باید به صورت پاک و به دور از هرگونه آلودگی باشد تا با پیامدهای ارزنده و مطلوب، همراه شود. این ارتباط باید براساس اصول باشد و با آداب و فنون ویژه ای همراه شود. ازجمله اصول برقراریِ ارتباط نیکو بین زوجین این است که هر نوع گفت وگو بین زن و شوهر باید برمبنای اهداف عُقلایی و خدایی باشد و تا سخنی خوب ارزیابی نشده است و ازنظر عقلی به تأیید نرسیده است، مطرح نشود. هر گفت وگویی باید با دو معیار عقلی و دینی سنجیده شود و پیش از این ارزیابی، سکوت بهتر از گفت وگوست. اگر کلامی نتیجه ای جز اِبراز بدخُلقی و عصبانیت فرد ندارد و مشکلی را حل نمی کند، بیان آن عقلانی

۱- . بحار، ج۲، ص ۱۳۰، ح۵.

۲- . بحار، ج۷۸، ص۱۸۹، ح۴۳.

نیست. اگر با کلمهٔ بیان شده، حقّی از فردی پایمال می شود، تهمتی زده می شود یا ناراحتی پدید می آید، شرعی و دینی نیست.

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: «هر چیزی میوه ای دارد و میوهٔ گوش، سخن نیکوست.»(۱) در هر چیزی، نوعی خوش طبعی وجود دارد و خوش طبعی گوش، کلام نیکوست؛ یعنی گوش به صورت طبیعی از کلام زیبا خوشش می آید. پس کلام، باید متناسب با گوش باشد: نه خیلی آهسته و نه خیلی بلند. محتوای آن نیز باید خوب و زیبا باشد. قالب آن و لحن گوینده باید دلنشین و گوش نواز بوده و همراه با لبخند و محبت باشد و از هرگونه عصبانیت و پرخاشی، به دور. در کلام نباید آلودگی و ناپاکی و خلاف عفت وجود داشته باشد.

۱- . اعلام الدین، ص۲۹۹.

۲.۱.۵. زمینه های راهبردی در روابط نیکوی کلامی

اشاره

احادیث معصومان به زمینه های راهبردی در روابط نیکوی کلامی می پردازد. ازجمله:

۱،۲،۱،۵. هدفمندبودن

هر فردی بایـد برای خودش مشـخص کنـد که با چه هـدفی می خواهد با دیگری سـخن بگوید، این کار چه سودی دارد و آیا پیامد بدی برای خود یا طرف مقابل یا دیگری ندارد؟ امام علی علیه السـلام می فرمایند: «عاقل آن است که هنگامی که می خواهد سـخن بگوید، بیندیشد»(۱) یا می فرمایند: «مؤمن هنگامی که می خواهد سخن بگوید، در آن تأمل می کند.»(۲) از این دو حدیث شریف، می توان چنین نتیجه گرفت:

۱- . بحار، ج ۱، ص۱۲۹، ح۱۲.

۲- . بحار، ص۲۹۲، ح۶۲.

در هر ارتباط کلامی، بایـد هدفمنـد عمل کرد و پایان و نتیجهٔ کار را ارزیابی کرد. کلام بایـد به گونه ای باشد که پیامد مطلوب داشـته باشد. همچنین، برقراری ارتبـاط کلامـی نیکو، از دو عامل در آدمی ناشـی می شود: یکی عقل و خِرد و دیگری ایمان و تعهـد الهی داشـتن. بنابراین، تقویت خردمندی و ارزش های اخلاقی در زن و مرد، ارتباط نیکو را در پی دارد.

دیگر آنکه آنچه نقش مؤثری در زنـدگی زن و شوهر دارد، ارتبـاط نیکوی کلامـی است، نه فقـط ارتباط کلامی. آخر اینکه بایـد مفهومی در ذهن پرورده شـده و برای ابراز کلام، آمادگی ایجاد شود و سـپس، سـخن بیان گردد؛ پس، هرچه به ذهن بیاید، نباید درقالب جمله یا کلمه ای آشکار شود: «تجنب ارتجال الکلام.»(۱)

۱- . بحار، ج۷۲، ص۱۰۴، ح۳۷.

۲،۲،۱،۵. شناخت کامل موقعیت کلامی

نیکو بودن ارتباط کلامی به این است که به موقع و در موقعیت مناسب روانی باشـد. ارزیابی موقعیت و شـناخت همه جانبـهٔ جوانب کلامی که قرار است بیـان شود و درک واقع بینـانه از حالات روحی خود و همسر، می توانـد در چگونگی صـدور کلام به بهـترین وجه مؤثر باشـد: «لا تتکلّمن فیما یعنیک حتی تری الکلام موضعاً.»(۱)

از مصادیق شـناخت موقعیت ارتباط کلامی نیکو این است که فرد قدر کلام خود را بداند و در موقعیت نامناسب، آن را ابراز نکند. امام صادق علیه السلام می فرمایند: خوشا به حال کسی که قدر کلام خود را می داند و با بیجا حرف زدن، اعتبار آن را از بین نمی برد: «فطوبی... من علم قدر الکلام.»(۲)

ص:۳۰

۱- . بحار، ج۷۸، ص۱۲۷، ح۱۰.

۲- . مستدرک، ج۹، ص۲۰، باب ۱۰۰، ح۱۶.

۵،۱،۲،۳. کلام محبت آمیز

شنیدن کلمات محبت آمیز جزو ضروریات زندگی موفق زناشویی است. نیاز متقابل زن و شوهر به اظهار محبت درمقابل یکدیگر باید به بهترین نحو پاسخ داده شود. پیامبر صلی الله علیه واله دراین باره می فرمایند: «هیچ گاه این کلام شوهر که می گوید دوستت دارم، از دل زن خارج نمی شود.»(۱)

زن نیز به طورمتقابل باید به همسر خویش اظهار محبت کند. در زندگی حضرت فاطمه علیها السلام عبارات محبت آمیز و احترام آمیز به علی علیه السلام بسیار است: «روحی لروحک لفداء و نفسی لنفسک الوقاء.» (= روح من فدای روح تو باد و جان من سپر بلای جان تو)(۲)

۵.۲. روابط نیکوی غیرکلامی

اشاره

ص:۳۱

۱- . کلینی، الکافی، ج۵، ص۵۶۹، ح۵۹.

۲- . حائری مازندرانی، مبانی تحکیم خانواده در نگرش و سنت حضرت زهرا، ج۱، ص۱۹۶.

روابط غیرکلامی زن و شوهر شامل روابط روانی، عاطفی، احساسی و عملی است. در زیر به برخی زمینه های راهبردی در روابط نیکوی غیرکلامی می پردازیم:

۱،۲،۵. احترام متقابل

مقدمه

مقصود از احترام، نگرشی است که در آن، همسران برای هم احترام زیادی قائل اند و یکدیگر را ارزشمند می دانند. افزون براین، همسران علاقه مندند که این احترام را به زبان آورند و آن را به نوعی اِبراز کنند؛ بنابراین، تعجب آور نیست که به هنگام بروز تمایل برای حلّ مشکلات مربوط به زوج، شاهد احترام هستیم. احترام در اصیل ترین شکل خود، به صورت توانایِیِ گوش دادن و توجه به همسر ظاهر می شود. روشن است که این توانایی ها، از نگرش و حرف فراتر می روند و

ص:۳۲

به ارزش گذاری فعالانه و قدردانی احترام آمیز تبدیل می شوند.(۱)

احترام به این معنا نیست که زن و شوهر عواطف و احساسات خود مانند خشم، سرسختی، ناراحتی روحی و... را از یکدیگر پنهان و آن ها را به صورت عقده های روانی روی هم انباشته کنند. خشم های سطحی و بگومگوهای کوتاه میان زن و شوهر در زندگی زناشویی، چون رعدوبرق است: همیشه پس از رعدوبرق باران می بارد و این باران، همه چیز را می شوید و آرام می کند. همچنین، احترام به معنای انتقادنکردن نیست: گاهی لازم است زن و شوهر، آشکارا از رفتار نامناسب یکدیگر انتقاد کنند؛ ولی باید از تندخویی بپرهیزند تا انتقاد آنان بی اثر نباشد.

روایات اسلامی، به احترام متقابل زن و شوهر بسیار سفارش کرده اند: امام صادق علیه السلام دربارهٔ احترام گذاشتن زن به شوهر می فرمایند: «هر زنی که به شوهرش احترام بگذارد و آزار

۱- . شناخت و درمان اختلالات زناشویی (زناشویی درمانی)، ترجمهٔ حمیدرضا سهرابی، ص۱۲۴، ص۱۳۵.

نرساند، خوشبخت و سعادتمند خواهد بود.»(۱) پیامبر اکرم صلی الله علیه واله می فرمایند: «هرکس به خانواده اش توهین کند، خوشیِ زندگی را از دست خواهد داد.»(۲)

رابطهٔ احترام آمیز میان زوجین، نشانه ها و نمودهای ویژه ای دارد. شایسته است که احترام متقابل همسران به هم، افزون بر احترام قلبی، در برخی رفتارهای بیرونی نیز اِبراز شود. این رفتارها عبارت اند از:

۵،۲،۱،۱. خواندن همسر به نام مناسب و شایستهٔ شأن او

برخی همسران از به کاربردن پسوند یا پیشوند مناسبی، همراهِ نام همسرشان، در جمع احساس شرم می کنند و او را با نام کوچک صدا می زنند که این امر سبب تحقیر همسر می شود. زن و مرد به دلیل احساس نزدیکی و صمیمت در محبت فردی خود، یکدیگر را بدون لقب و

۱- . بحار، ج۱۰۳، ص۲۵۳.

۲- . مشکینی، مواعظ العددیه، ص۱۵۱.

با نام کوچک صـدا می زنند؛ اما در محیط های جمعی و در حضور دیگران اسـتفاده از القاب و پسوندها و پیشوندهای مناسب، مصداق احترام به همسـر است و سـبب بزرگـداشت او خواهـد شـد و این پیام را به دیگران القا می کند که اگر بخواهند همسـر شـما را مخاطب قرار دهند، به طورکامل و شایستهٔ شأن او، از آن لقب ها استفاده کنند.(۱)

۲،۱،۲،۵. سلام کردن هنگام ورود به منزل

یکی از راه های ابراز احترام به همسـر، سلام کردن هنگام ورود به منزل است. هنگامی که شوهر از بیرون و پس از کار، به منزل باز می گردد، شایسـته است که به اهل منزل به ویژه به همسـر خود سـلام کنـد. این تحیت و اهـدای دعای زنـدگی، به او آرامش می بخشـد و خسـتگی کار روزانه را از تن او بیرون می کند و

۱- . حسین انصاریان، نظام خانواده در اسلام، ص ۳۷۰.

احساس می کند که منزلت و شخصیت ویژه ای نزد همسر خود دارد.(1) امام صادق علیه السلام فرمودند: «وقتی شوهر به خانه وارد می شود، باید به خانواده اش سلام کند و پیش از آن، کفشش را به زمین بزند و سرفه کند تا خانواده را از آمدن خود خبر دهد.»(2)

درواقع، به همان اندازه که دو زوج، منزلت و احترام یکدیگر را رعایت کنند، از آلودگی ها و لغزش ها فاصله می گیرند و به نسبتی که خود را نزد همسر خود بی ارزش احساس کنند، در وادی انحرافات گرفتار می شوند و پاکی و صفای خود را از دست می دهند و احترام را بیرون از فضای خانواده جست وجو می کنند.

۳،۱،۲،۵. استقبال از همسر و بدرقهٔ او

هنگامی که خانمِ خانه با چهره ای خندان در را به روی مرد می گشاید، اثر نیکویی بر روان مرد

۱- . وسائل الشیعه، ج۸، ص۴۴۱، ح۲.

۲- . بحار، ج۷۶.

می گذارد. شاید مرد، بیرون از خانه، با ده ها مشکل روبه رو بوده و با روحی پژمرده و تنی خسته وارد خانه شده است. دراین حال، به پیشوازرفتن همسر با چهرهٔ باطراوت و باصفا، روح تازه ای در کالبد

خستهٔ او می دمد و دلش را آرامش می بخشد.(۱)رسول گرامی اسلام صلی الله علیه واله می فرمایند: «وظیفهٔ زن این است که تا درِ خانه به پیشواز شوهر برود و به وی خوش آمد بگوید.»(۲)

۵،۲،۲. دیدن مسائل از دیدگاه همسر

درک و فهم فرایند پیچیده ای است که همسران با آن، اطلاعات متقاعدکننده و توضیح دهنده ای از یکدیگر کسب می کنند. می توان به همسران آموزش داد که هنگام پیداشدن ابهام، عبارت سادهٔ زیر را بیان کنند: «مطمئن نیستم که حرف هایت را به خوبی

می فهمم.

۱- . ابراهیم امینی، همسرداری، ص ۴۰و۴۱.

۲- . حسین نوری، مستدرک الوسایل، ج۳، ص ۵۵۱.

می توانی بیشتر توضیح دهی؟» این جمله، به ظاهر تقاضایی ساده برای کسب اطلاعات بیشتر است. باوجوداین، در معنای ظریف تر، همسران در ادامه می گویند: «من به واقع تلاش می کنم که این مسئله را از دیدگاه تو ببینم.»

درحقیقت، این، همهٔ آن چیزی است که درک و فهم به آن مربوط می شود؛ یعنی تواناییِ دانستن و درک همدلانهٔ آنچه همسر تجربه کرده است. افزون براین، نوعی پذیرش تجربه نیز هست. این به آن معناست که همسران به چارچوب های داوریِ یکدیگر، مشروعیت می بخشند.(۱)

در محیط خانوادگی، گاه زن و مرد یکدیگر را درک نمی کنند و بدون درنظرگرفتن توان یکدیگر، هریک، از دیگری انتظارهایی دارند که خارج از توان اوست و بر همین اساس، همواره میان آن دو، جنگ و جدال وجود دارد؛ درحالی که اگر هر دو همدیگر را درک کرده بودند،

۱- . ابراهیم امینی، همسرداری، ص۱۲۵.

به جای درگیری، سازش میان آن دو پدید می آمد.(۱) فراموش نکنیم که درک کردن هنگـامی است که انتظارهای افراد از دیگران با توانایی هـای آنـان برابر باشـد. در چنین اوضاعی است که تلاش و امیـدِ حرکت کردن پدیـد می آیـد. وقتی انتظارها بیش از توانایيِ فرد باشـد، درک کردن وجود ندارد. درنتیجه، سردی و یأس و سکون پدید خواهد آمد.(۲)

۳،۲،۵. شناخت نیازهای همسر

آگاه بودن از نیازهای همسر، از عناصر اساسیِ فرایند ارتباطی است. برخی همسران در شناخت خواسته های همسرشان کوتاهی می کنند و در برخی مواقع، برای شنیدن نیازهای

ص:۳۹

۱- . مجید رشیدپور، تعادل و استحکام خانواده، ص۱۵۳.

۲- . همان، ص۱۵۴.

تصویر

ص:۴۰

همسرشان زمانی اختصاص نمی دهند. زوج هایی نیز هستند که از بیم سوءاستفاده، تصمیم می گیرند به یکدیگر حساس نباشند. در همهٔ این مواقع، نتیجهٔ نهایی یکسان است: همسران در شناسایی یا ارضای نیازهای یکدیگر، شکست می خورند و از هم دورتر و دورتر می شوند.(۱)

رسیدن به تفاهم، نیازمند شناخت طرف مقابل است تا بتوان دربرابر او حساسیتِ مناسب نشان داد. همسرانی که اندیشه ها، علاقه ها و خواسته های همسر خود را به خوبی می شناسند و در موقعیت های گوناگون دربرابر آن ها از خود واکنش مناسب نشان می دهند، هیچ گاه در روابط خود با مشکل روبه رو نمی شوند و با شناختی که از حالت های روحی همسر خود دارند، دربرابر خواسته های او واکنش مناسبی نشان خواهند داد.

نیازهای انسان، حد و مرزی ندارند: بخشی از آن ها تخیلی و غیرمنطقی اند که فرد به

۱- . رشیدپور، تعادل و استحکام خانواده، ص۱۲۶.

نـاممکن بودن آن هـا آگـاه است؛ ولی گـاهی در رؤیا به آن ها می اندیشـد و ازنظر روانی، آرام و دل خوش و به این وسـیله تخلیـهٔ روانی می شود. بخش دیگر نیز به نیازها و انتظارهای او از خود و دیگران مربوط است. نیازهای فرد از خود که جنبـهٔ عملی و منطقی دارنـد، باعث انگیزه و درنتیجه، تحرک و فعالیت او می شود. برآورده شدن بخشی که مربوط به دیگران است، مشخص نیست. این خواسته ها و نیازها نیز می تواند غیرمنطقی یا بـدون حـدومرز باشد. در روابط زن و شوهر به دلیل اشتراک در پاره ای از زمینه ها، خواسـته ها و نیازهای متقابلی وجود دارد که بخشـی از آن، طبیعی است. آگاهی به اینکه چه نوع و تا چه انـدازه، انتظارها و نیازهای زن و شوهر از یکدیگر، طبیعی و منطقی است، از نکته های مهمی است که باید به آن به دقت توجه کرد.(۱)

ص:۴۲

۱- . حسین عسکری، نقش بهداشت روان در ازدواج، زندگی زناشویی و طلاق، ص۲۶۶.

۴،۲،۵. همسویی بینش ها و باورهای مذهبی

یکی از شرط های ازدواج در اسلام، کُفْو بودن است و نخستین مرتبه از کفوبودن، همسانی مذهب و دین است. زندگی هر مسلمانی بر پایهٔ اسلام و فرهنگ اسلامی است و غیرمسلمان بر پایهٔ فرهنگ غیراسلامی خود عمل می کند. در زندگی مشترک، باید مواضع مشترک وجود داشته باشد. چگونه دو نفر که فرهنگ متضاد دارند، می توانند به هنگام اجرا و عمل، هماهنگ باشند؟ آنان یا گرفتار اختلاف و نزاع می شوند یا یک طرف باید از مواضع خود چشم پوشی کند.(۱)

اینجاست که اسلام، در آغاز ازدواج، مسئلهٔ کفو بودن در مذهب و دین را مطرح می کند تا

افزون بر جنبه های معنوی دیگر، کانون خانواده از گرمی و عاطفهٔ مذهبی نیز بهره مند باشد. خصلت های پاک بشری ناشی از خداباوری و تقواپیشگی است و تقواپیشگی نیز حاصل توحید

ص:۴۳

۱- . حبیب الله طاهری، سیری در مسائل خانواده، ص۱۱۳.

و معاداندیشی. به بیان دیگر، نزد زنان و مردان پاک دل، ارزشمندترین معیار، انتخاب همسری همراه و همدلی نیک سرشت و خداپرست و معادباور است.(۱)

حفظ و تقویت مستمر و تعالی باورها و ارزش های مذهبی به وسیلهٔ زوجین، از مؤثرترین عوامل و قوی ترین جاذبه های زندگی مشترک است. برخورداری از اندیشهٔ مذهبی مشترک و همگامی و همراهی در پایبندی به فریضه های مذهبی، زیباترین حلقهٔ روابط سازنده را به همسران ارزانی می دارد.

۵،۲،۵. هماهنگی دیدگاه های سیاسی و فرهنگی و اجتماعی

بی گمان، آنانی که در اعتقادات و بینش های عمیق دینی و رفتارهای متعالی مذهبی

۱- . غلام علی افروز، همسران برتر، ص۶۵.

همسوییِ کامـل دارنـد، در نگرش هـا و برداشت های اجتماعی و فرهنگی نیز انـدیشه و زبان مشترک خواهنـد داشت؛ برای نمونه، هنگام طرح مبـاحثی همچون تحصـیل و کـار و فعـالیت اجتمـاعی زنـان در عرصه های مختلف، زن و مرد براساس مبانی و ارزش های اسـلامی و معیارهای قرآنی و به دور از تعصبات فردی و جنسیتی و مشاجره ها و جدال های بیهوده، به صراحت و آسانی، مواضع فکری مشترک و مشابهی را اعلام می کننـد. اینان هرگز تحصـیل و تحقیق را در انحصار مردان نمی بینند و در زمینهٔ ارتباطات اجتماعی، انتخاب شـیوهٔ زندگی و فرزندپروری نیز آرای مشابهی دارند.(۱)

در زمینـهٔ سیاسـی، افراد گـاه خود را پیروِ مکتبی می داننـد و حتی ممکن است در این راه و در طرفـداری از آن مکتب، افراط کننـد. اگر تفکر سیاسی زوجین یکسان نباشد، چه بسا به

ص:۴۵

۱- . همان، ص۶۷.

اختلاف هایی بینجامد و در این اختلاف ها، به روابط سالم آسیب برسد.

هماهنگی در زمینهٔ فرهنگی نیز در ایجاد روابط سالم و سازنده نقش مهمی دارد: اگر زن و شوهر، هنگام ازدواج، همان گونه که کفو بودن در اعتقادات دینی را درنظر گرفته انـد، به کفو بودن در فرهنگ و سـطح فکر هم توجه کرده باشـند، مسئله و اختلافی نخواهنـد داشت. این بـدان معناست که باید با خانواده ای ازدواج کنند که در آن، طرز فکرها و آداب ورسوم و خُلقیات و ارزش هایشان شبیه هم است.

درنظرگرفتن سـطح تحصـیلات نیز می توانـد مؤثر باشـد. بعضـی افراد در آغاز ازدواج به فردای خود فکر نمی کننـد و شـرط هایی را به هنگام انتخاب همسر می پذیرند که ممکن است در آینده، مشکلاتی در روابط آنان ایجاد کند؛ مثلاً مردی که تحصیلات عالی دارد، با زنی بی سواد یا زنی کم سواد ازدواج می کنـد و پس از چنـدی، به فکر ارزیابی خود و او می افتد. او می کوشد برتری علمی خود را ثابت کند و نشان دهد که زن، درک و فهم کافی

و نیز هماهنگیِ لازم را برای زندگی با او ندارد!

۶،۲،۵. همانندسازی زن و شوهر با یکدیگر

پس ازدواج، رابطهٔ میان زن و شوهر سبب می شود که هرکدام به گونه ای، از اندیشه ها و باورها و رفتارهای دیگری تأثیر بپذیرد و بعضی از آن ها را بپذیرد و درنتیجه، هر دو از یک الگوی مشترک پیروی کنند. این همانندسازی سالم و طبیعی با تعادلی که درنتیجهٔ تعارض ها و کشمکش های میانِ آن دو برقرار می شود، تفاوت دارد: در همانندسازی، پذیرش تفکر و رفتار یکدیگر با میل و به دلخواه است؛ درحالی که در نوع دیگر، این کار به ناچار انجام می شود.(۱)

ص:۴۷

۱- . حسین عسکری، نقش بهداشت روان در ازدواج، ص۲۵۶.

۷،۲،۵. بیان احساسات در گفت وگوهای متقابل

بسیاری از افراد، هرگز احساسات خود را به همسرشان ابراز نمی کنند؛ چون بیم دارند که رفتارشان احمقانه به نظر برسد و بر این باورند که اِبراز احساسات، نوعی رفتار کودکانه است. بیشترِ زن ها از ارتباط با همسرشان شکایت دارند؛ ولی برای بهترشدن این روابط، گامی برنمی دارند و آنچه در درون خود دارند، بیان نمی کنند. هنگامی که زن و شوهر احساس خود را با هم درمیان می گذارند، کم کم دوست می شوند و بیشتر احساس هم قدمی می کنند. ازآنجاکه بیشترِ ازدواج ها به دلیل جاذبه های جنسی شکل می گیرد و پای دوستی درمیان نیست، برخی زوج ها هرگز دوستِ خوب بودن را نمی آموزند.

ص:۴۸

۸،۲،۵. ارضای نیاز جنسی

توجه به این نکتهٔ بسیار حساس، لازم و ضروری است که غریزهٔ جنسی همان گونه که عامل اساسیِ پیدایش خانواده و زندگی مشترک است، در استمرار و پایداری خانواده نیز نقش بسیار مهمی دارد. پژوهش ها نشان می دهد که علت بسیاری از طلاق ها، ارضانشدن درست و متعادل این غریزه است. سردمزاجی زنان یا مردان یا اهمیت ندادن به ارضای صحیح و طبیعی غریزهٔ جنسی، خانواده را در آستانهٔ فروپاشی قرار می دهد.(۱)

به اعتقاد ما، روابط زناشویی با ارضای غریزهٔ جنسی فرق دارد: چه بسیار افرادی که ازدواج می کنند، ولی به هیچ وجه غریزهٔ جنسیِ آنان ارضا و اشباع نمی شود. ارضای جنسی تنها با برقراری روابط جسمی محقق نمی شود؛ بلکه احتیاج به آمادگی های روحی و جسمی و روانی دارد. مردان

۱- . تعادل و استحکام خانواده، ص ۱۰۲.

باید بدانند زنان، تنها به عمل جنسی نیاز ندارند؛ بلکه از نظر روحی و تمایلات زنانگی احتیاج دارند که مردان، زن بودن و تمایلات زنانگی آنان را تأیید کنند.(۱) علی علیه السلام فرمودند: «هرگاه یکی از شما اراده کرد که با همسرش هم بستر شود، نباید شتاب ورزد؛ زیرا زنان نیازمندی هایی دارند.»(۲)

۹،۲،۵. مهارت در حل مشکلات

یکی از عوامل مهم آسیب پذیری خانواده، نبود آگاهی و مهارتِ حل مشکلات است. آموختن دانش های لازم، شرکت در کلاس های آموزشی و مذهبی و مطالعهٔ کتاب هایی دربارهٔ آیین همسرداری، می تواند به سطح شناخت همسران بیفزاید و آنان را در کسب مهارت های حل مشکلات، کمك کند. همسران با این آگاهی ها و شناخت مشکلاتشان و فراگیری راه حل های

۱- . مجید رشیدپور، روان شناسی ازدواج در اسلام، ص۹۲.

۲- . وسایل الشیعه، ج۱۴، ص۸۳.

معقول و منطقی برای رفع این مشکلات، زندگی را پایدار می سازند.

۱۰،۲،۵. کمک گرفتن از مراکز و افراد باتجربه و خیرخواه

خانواده ها دربارهٔ کمک گرفتن از مراکز و افراد بیرون از خانواده برای رفع مشکلات، نظرهای متفاوتی دارند: برخی بر این باورند که اقوام، دوستان، گروه ها و مراکز مشاوره، حامیان خوب و ارزشمندی هستند و برخی دیگر، دخالت این افراد را دلیل ناتوانی خود به شمار می آورند؛ چون از دیرباز چنین شنیده اند که خانوادهٔ خوب، خانواده ای است که مسائلش را خودش حل وفصل کند و اگر جز در مسائل اضطراری، از کسی کمک بگیرد، نشانهٔ آن است که به اندازهٔ دیگر خانواده ها خوب و موفق نیست. منشأ این تفکر هرچه باشد، متأسفانه هنوز در جامعهٔ ما طرفدارانی دارد.

تجربه نشان داده است خانواده ای که در پی برقراری روابط سالم و سازنده در میان اعضای خود است، به هنگام نیاز باید به افراد باتجربه یا مراکز پشتیبان و مشاوره مراجعه کند.

ص:۵۱

تصویر

ص:۵۲

۵،۲،۱۱. هماهنگ کردن خود با اوضاع واحوال زندگی

زوج های موفق با تطبیق دادن خود با وضـعیت زنـدگی، به نوعی تعادل دست می یابنـد. تطبیق پذیری، ویژگی مثبتی است که در خانواده های موفق در برخورد بـا مشـکلات دیـده می شود. زوج هـای تطبیق پـذیر می تواننـد برداشت هـا و عـادت هـای خود را اصـلاح کننـد تا بتواننـد با مشکلات و کمبودهای زندگی کنار بیایند.

۵،۲،۱۲. شناخت حقوق متقابل

شنـاخت حقـوق متقابـل و تـوجه به این حقیقت که پـذیرش حقی برای یـک فرد، برای طرف مقابـل تکلیـف آور است، زنـدگی را از زوایـای تاریـک بیرون می آورد و ابعـاد و وظـایف همسـران را روشن خواهـد کرد. آگاهی به حقوق و وظایف، خود، مقدمـهٔ عمل است و از بسـیاری اختلاف ها

و درگیری ها میان آن دو پیشگیری می کند.

تعیین حقوق، روابط را برپایۀ ضوابط استوار می کند و مرز توقع ها را مشخص می سازد و باعث می شود که هرکس، از دیگر افراد خانواده توقعی بیش ازاندازه نداشته باشد. همچنین، سبب می شود که هرکسی براساس ضوابط، کار و برنامه ای را برای خود معیّن کند و از آن مرز فراتر نرود.(۱)

۱۳،۲،۵. تقسیم کار در خانه، براساس ارتباط عاطفی

رفتارهای محبت آمیز زن و مرد به هم، نه تنها رضایت خداوند را جلب می کند، بلکه برای آن، پاداش درنظر گرفته شده است.(۲) خدمت به زن نیز یکی از اصول تربیتی است که آثار دنیوی و اخروی در پی دارد و عامل به آن را به مقام صدیقین و شهدا می رساند و در دنیا و

۱- . علی قائمی، خانواده و نقش بنیادین آن، ص۱۵۲.

۲- . محجه البیضاء، ج۳، ص۷۰.

آخرت سعادتمند می کند.(۱) خدمت هایی مانند آب دادن به همسر، روشی برای ارتباط عاطفی در خانواده است که در مردان کمتر است و به همین جهت، با پاداش، به این کار تشویق شده اند.(۲)

رابطهٔ زن و شوهر در ارتقای سلامت خانواده و سعادت آن تأثیر مهمی دارد.(۳) از اصول لازم خانوادهٔ موفق، تقسیم مناسب و منصفانهٔ مسئولیت ها در خانه و خانواده است. تقسیم عادلانهٔ کار در محیط خانواده، خود، نمونه ای از رعایت عدالت اجتماعی در نهاد کوچکی از اجتماع است. یکی از عوامل شادابی در تکامل خانواده این است که تعیین مسئولیت ها، سبب تقسیم و تخفیف سنگینیِ بار تکالیف می شود و این همکاری متقابل، موجبات تحکیم پیوند مودّت بین زن و شوهر را فراهم می آورد. نظر به زندگی حضرت فاطمه علیها السلام نشان می دهد که این تقسیم کار

ص:۵۵

۱- . جامع الاخبار، ص۹۹.

۲- . محجه البیضاء، ج۳، ص ۷۰.

۳- . احمدبن حنبل، مسند، ج۷، ص۱۹۰۲۵.

در خانهٔ ایشان به نحو اَحسن انجام گرفته بود. امام باقر علیه السلام فرموده اند: «حضرت زهرا سلام الله علیها کارهای منزل را با حضرت علی علیه السلام این گونه تقسیم کردند که خمیرکردن آرد، نان پختن، تمیزکردن و جاروب زدن به عهدهٔ فاطمه علیها السلام باشد و کارهای بیرون از منزل، مانند جمع آوری هیزم و تهیهٔ مواد اولیهٔ غذایی را علی علیه السلام انجام دهد.»(۱) زن و شوهر در خانوادهٔ برتر، به تقسیم کاری که رسول اکرم صلی الله علیه واله در زندگی مشترک علی و فاطمه علیهما السلام صورت داد، کمال رضایت را دارند و هرکدام، انجام وظیفه کردن در محدودهٔ تعیین شده را برای خود، کاری مقدس و در ردیف جهاد در راه خدا عزوجل می شمارند. وقتی رسول خدا صلی الله علیه واله کارها را میان علی و فاطمه علیهما السلام تقسیم کردند، فاطمه علیها السلام دراین باره گفتند: «خدا می داند که من چقدر از این مطلب خوش حال شدم.» او به تمام وظایف همسری خود عمل می کرد: از پاکیزگی و ساده پوشی و آرایش و عطرزدن گرفته تا کارهای

۱- . دشتی، ۱۳۷۵، ص۱۶۸.

منزل و آزادکردن و نان پختن. حضرت علی علیه السلام می فرمایند: «به خدا سوگند، هرگز فاطمه علیها السلام را به خشم نیاوردم و او را بر کاری مجبور نکردم تا به دیدار خداوند شتافت.»

همکاری شایستهٔ زن و شوهر، از ویژگی های رفتاریِ خانوادهٔ نمونه است. آن دو، بندهٔ خدایند و خود را دربرابر او مسئول می دانند و تمام تلاششان در زندگی این است که رضایت خدا عزوجل را جلب کنند. روزی رسول خدا صلی الله علیه واله از علی علیه السلام پرسیدند: «همسرت را چگونه یافتی؟» گفتند: «خوب یاوری برای اطاعت.» بهترین نوع همکاری این است که زن ازلحاظ معنوی و روحی شوهرش را تدارک کند و او را برای حضور در اجتماع تقویت نماید و مرد نیز او را در مسیر بندگی خدا عزوجل دست گیری کند و از او مراقبت و محافظت نماید و خویشتن را دربرابر او مسئول بداند.

ص:۵۷

۱۴،۲،۵. تنظیم رابطهٔ صحیح میان خانواده های همسران

دختر یا پسری که از کودکی در دامن خانواده ای پرورش یافته است، نمی تواند و نباید خانوادهٔ خود را به راحتی و به سادگی فراموش کند. احساسات و عواطف هر فرد دربارهٔ خانواده اش، حتی اگر خاطراتی ناخوشایند نیز داشته باشد، ریشه دار و عمیق است. زن یا شوهر نباید از دیگری انتظار داشته باشد که با افراد خانوادهٔ خود قطع رابطه کند. همچنین، نباید چنین برداشت کرد که رابطهٔ هر کدام با خانواهٔ خود، دلیلی بر بی مهری و بی توجهی او به همسرش است. البته این روابط باید به گونه ای باشد که خللی به روند زندگی زناشویی وارد نسازد و موجب غفلت یا کوتاهی از انجام دادن وظایف زندگی مشترک نشود. بهتر است زن و شوهر با هم به دیدار خانواده های خود بروند؛ اگرچه ازنظر روانی لازم است که گاهی زن و شوهر، به تنهایی، با خانواده های خود دیدار و زمانی را صَرف گفت وگوهای خصوصی و خانوادگی کنند.

ص:۵۸

بایـد توجه داشت که زن و شوهر بهتر است تا حـد امکان از بیان اختلاف سـلیقه ها یا برداشت های خود از خانوادهٔ دیگری بپرهیزند؛ زیرا هیچ کس انتقادهـای دیگران را به افراد خـانوادهٔ خود نمی پـذیرد. برخی انتقادهـا بـاعث بروز واکنش هـای عصبی همراه با مقاومت های روانی می شود یـا موجب اِبراز انتقاد و عیب جوییِ متقابل از خانوادهٔ دیگری خواهـد شـد. در برخی مواقع که گمان می رود انتقاد یا گلـهٔ شوهر یا زن از خانوادهٔ دیگری درست باشد، باز این احتمال نیز وجود دارد که این انتقاد، ناشی از سوءتفاهم ها یا اختلاف فرهنگ دو خانواده باشد.

ص:۵۹

برای مطالعه بیشتر

۱. سیری در مسائل خانواده، حبیب الله طاهری.

۲. همسران برتر، غلام علی افروز.

۳. مبانی تحکیم خانواده در نگرش و سنت حضرت زهرا ، حائری مازندرانی،

۴. نظام خانواده در اسلام، حسین انصاریان

ص: ۶۰

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹